

емоційно-естетичний досвід учнів, назавжди залишивши у їх серцях любов до музичного мистецтва.

Література

1. Алиев Ю.Б. Формирование музыкальной культуры школьников подростков: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. доктора пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика и история педагогики». – М., 1988. – 32с.
2. Горбачева А.С. Взаимосвязь нравственного и эстетического воспитания в школьном музыкальном образовании / А.С. Горбачева // Духовно-нравственное образование и воспитание молодежи: [материалы Всерос. науч.-практ. конф., г. Орел 27-28 марта 2008г.] – Орел, 2008
3. Долгая Н.В. Социально-педагогическая адаптация подростков условиях кадетского корпуса. Автореф. дисс. канд. пед. наук. – Махачкала, 2012
4. Дряпіка В.І. Соціально-педагогічні основи формування орієнтацій студентської молоді на цінностях музичної культури. Дис. ... д-ра пед. наук. - Київ, 1997
5. Петрушин В.И. Музыкальная психотерапия. Теория и практика. — М., 1999.
6. Сергеев С.А. Молодежные субкультуры в республике // Социальные исследования. – 1998. - №11. – С. 95-102.
7. Суртаев В.Я. Социокультурное творчество молодежи: методология, теория, практика / В.Я. Суртаев. – СПб., 2000
8. www.detskiysad.ru/ped/obrazovanie10.html

УДК 37.016:[78.071.2+786.2]

Гризоглазова Т.І.

ЗМІСТ І СУТНІСТЬ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ-ПІАНІСТІВ

В статье рассматриваются: содержание и сущность самостоятельной учебно-исполнительской деятельности учеников-пианистов; освещены основные факторы самостоятельной работы и пути ее оптимизации.

Ключевые слова: *содержание и сущность самостоятельной работы, факторы самостоятельной работы, пути оптимизации самостоятельной работы, личностно-ориентированные типы обучения.*

This article discusses: the content and nature of self-teaching and performing activities students pianists; highlights the key factors of independent work and ways to optimize it.

Keywords: *content and nature of self-study, factors independent work, ways to optimize the self-study, student-oriented learning styles.*

У системі музичної освіти проблема самостійної роботи учнів є досить актуальною і ключовою. У зв'язку з цим виникає необхідність переорієнтації основних позицій фортепіанного навчання, які мають бути спрямовані на активізацію самостійності учнів, розвиток здатності до пізнавально-пошукової діяльності, активності мислення, проявів власної ініціативи.

Самостійна робота є одним із головних факторів підвищення ефективності та результативності навчального процесу. Тільки цілеспрямована систематична самостійна робота кожного учня дозволяє глибоко засвоїти знання, виробити і закріпити вміння, перетворити їх у відповідні виконавські навички.

Значний вклад у розробку проблеми самостійної роботи учнів внесли вчені: А.М.Алексюк, В.К.Буряк, Є.Я.Голант, Л.В.Жарова, В.І. Лозова, Б.І.Коротяєв, П.І.Підкасистий, І.А.Шайдур, Т.І.Шамова, В.В.Ягупов, О.Г. Ярошенко та ін.

У музичній педагогіці дана проблема висвітлювалась у працях Б.Л.Кременштейна, Л.О.Рахімбаєвої, Г.М.Ципіна, І.М.Немикіної та ін.

В працях фахівців в галузі теорії і методики фортепіанного навчання О.Д.Алексєєва, Л.Г.Арчажнікової, Л.А. Баренбойма, Т.Л. Беркман, Т.Н.Воронової, Р.Н.Гржибовської, А.Г.Каузової, Б.О.Міліча, С.І.Савшинського, О.П.Рудницької, Г.М. Ципіна, О.П.Щолокової В.Д.Шульгіної, А.П.Щапова наголошувалось на необхідності самостійного підходу в процесі навчально-виконавської діяльності учня-піаніста та досліджувались окремі аспекти даної проблеми.

Самостійна діяльність учня у процесі фортепіанного навчання – це активна, цілеспрямована, керована та самокерована діяльність, що здійснюється на уроці і позаурочний час, сприяє формуванню необхідних знань, виконавських умінь та навичок. Вона вимагає від школярів самостійності мислення, творчих зусиль, подолання труднощів, усвідомленості художньо-виконавських процесів, пошуку ефективних способів роботи над музичним твором, а також самоконтролю, здатності оцінити процес і результат власного виконання.

На думку Г. Ципіна, поняття самостійності у навчанні музики є достатньо багатоплановим, воно виявляє себе на різних рівнях, синтезуючи уміння учня без сторонньої допомоги зорієнтуватися у незнайомому музичному матеріалі, скласти переконливу інтерпретаторську модель, самому віднайти ефективні шляхи роботи, необхідні прийоми, засоби втілення художнього задуму та критично оцінити результати власної музично-виконавської діяльності. Плекати вміння самостійно працювати – означає розвивати здатність учня вирішувати виконавські задачі, оперувати наявними знаннями, уміннями і навичками, аналізувати і оцінювати власний виконавський досвід і виконання товаришів, надавати словесно-логічні характеристики виконуваному.

Самостійна діяльність учня-піаніста здійснюється не лише у процесі домашньої роботи над музичними творами, а й безпосередньо на самому уроці в класі фортепіано.

Вирішальною умовою продуктивної і якісної самостійної роботи учнів є чітка постановка завдань на уроці. Від того, наскільки чітко педагог сформулює та конкретизує їх, визначить послідовність виконання, залежить успіх домашніх занять учня.

Треба організовувати класну роботу так, щоб домашня самостійна робота була її органічним продовженням. Велике значення має продуктивна робота учнів у ході уроку, від якої залежить якість самостійної роботи вдома. Мета домашньої роботи – міцне закріплення опрацьованого на уроці, глибоке його осмислення, подальший розвиток набутих учнями умінь і навичок.

В умовах розвитку самостійності учнів повинна змінюватись і стратегія поведінки педагога: він має контролювати, корегувати, спрямовувати їхню самостійність, надавати, за словами К.Роджерса, "розвиваючу допомогу". В інструментальному класі має панувати ситуація взаємодії на основі співпраці, рівноправного діалогу, які націлені на створення в учня власної думки, поглядів, уявлень, своєї позиції.

Оптимізації самостійної роботи сприяють особистісно-орієнтовані типи навчання: розвивальне, проблемне. В основі системи розвивального навчання лежить розвиток учня як суб'єкта навчання, а навчальний процес розглядається як діяльність, в якій реалізується його суб'єктний досвід.

Організація розвивального навчання в інструментальному класі має ґрунтуватись на таких принципах:

- навчання на підвищеному рівні труднощів, які мають мати випереджальний характер, перевищувати середню норму і викликати активну пізнавально-пошукову діяльність; необхідність розвитку та вдосконалення виконавських умінь;
- розширення обсягу навчального матеріалу за рахунок збільшення кількості творів для збагачення музичного тезаурусу та виконавського досвіду учнів;
- створення проблемно-пошукових ситуацій;
- усвідомлення учнем процесу навчання - усвідомлене виконання навчальної діяльності на всіх її етапах. Цей принцип вимагає зміни напрямку індивідуальної роботи учня – від бездумних тренувань, копіювань викладача до вдумливої роботи над інтерпретацією музичного твору.

- стимулювання учнів до самооцінної діяльності, розвитку рефлексивних вмінь, які виявляються в осмисленні, самоаналізі своєї навчально-виконавської діяльності, в оцінці її результатів;

- створення педагогічних ситуацій взаємодії на основі співпраці, рівноправного діалогу педагога та учня;

- створення "ситуацій успіху", завдяки яким на кожному із рівнів розвиваючого навчання необхідно надавати можливість відчувати радість досягнення успіху, усвідомлення своїх можливостей, віри у власні сили;

В умовах проблемного навчання значно активізується пізнавально-пошукова, продуктивна робота учнів. Проблемні ситуації в інструментальному класі створюються постановкою навчально-виконавських завдань і мають стати невід'ємною частиною практичних занять. Цінним є те, що проблемний тип навчання – це засвоєння не лише результатів пізнання, а й самого процесу отримання цих результатів (формування уявлень конкретної звукової фактури, конструювання виконавської моделі інтерпретації, пошук шляхів реального художнього втілення).

Найпоширенішою формою співробітництва на таких заняттях є проблемно-пошуковий діалог, в умовах якого учні відчувають себе співучасниками навчального процесу. Як свідчить досвід, проблемно-пошукова діяльність у значній мірі сприяє розвитку умінь інтегрувати та синтезувати інформацію, впливає на оригінальність, самостійність думок, пошуковий стиль мислення.

Значне місце в процесі самостійної роботи належить проектним технологіям. В ході проектної діяльності реалізується вміння вибирати і моделювати способи діяльності, прогнозувати, контролювати і оцінювати її результати.

Самостійна робота вимагає від учня самостійності мислення. Осягнення виразно-сміслового контексту музичного твору і розуміння логічної організації звукових структур неможливе без включення у даний процес музичного мислення. Розвитку самостійного музичного мислення учнів-піаністів сприятимуть бесіди, роздуми, художній аналіз творів, яскраві порівняння і зіставлення, оцінні судження. Педагог має привчити задумуватися, розмірковувати, узагальнювати, самому шукати відповіді на практичні питання, вносити виконавські зміни, порівнювати варіанти інтерпретації та обирати кращий.

У розвитку самостійності учня-піаніста досить важливим є наявність умінь слухати власне виконання та оперувати музично-слуховими уявленнями. Активізація слухової функції забезпечує адекватність звукового прообразу інтерпретаторського задуму та безпосередньо впливає на самостійні прояви у виконавській діяльності.

Проблема виховання самостійності тісно пов'язана із розвитком активності, ініціативи, волі учнів-піаністів, які функціонують на кожному із її етапів. Потрібно завжди активізувати учня, навчити його слухати себе, переживати процеси, що відбуваються в музиці, стимулювати ініціативу "пошукай", "подумай", "спробуй".

Активне стимулювання учнів до самооцінної діяльності неможливе без розвитку рефлексивних вмінь, які виявляються: в умінні оцінювати власну музично-виконавську діяльність і відношення до неї, умінні аналізувати свої можливості.

Самооцінка учня в навчальному процесі розвиває критичне ставлення до своїх здібностей, об'єктивне оцінювання результатів своєї роботи. Від ефективності самооцінки залежить успіх у фортепіанному навчанні.

Важливою складовою самостійної роботи учнів є також самоконтроль. Виконавський самоконтроль – це усвідомлений процес концентрації музичного слуху, уваги, регуляція виконавського процесу у відповідності із завданнями художньої інтерпретації музичного твору. Педагогу необхідно добитися того, щоб самоконтроль постійно супроводжував музичні заняття учнів. Дуже важливо, щоб на всіх етапах роботи над музичним твором: розбір, запам'ятовування, пошук інтерпретації, був присутній самоконтроль.

Тобто учня потрібно навчати контролювати кожен момент свого виконання. Розвинений самоконтроль надаватиме їм можливість вдосконалювати свою виконавську діяльність задля забезпечення її результатів. Розвиток самоконтролю учнів – складний та довготривалий

процес. Він вимагає системної, цілеспрямованої педагогічної роботи з урахуванням індивідуальної підготовки кожного учня.

Самостійна робота учнів – це продуктивна діяльність, оскільки процес музичного виконання є творчою діяльністю на всіх його етапах. А тому педагог має постійно розвивати творчі прояви учнів, які безпосередньо впливають на їхню самостійність. Творча самостійність виявляється у проникненні учнів у зміст художнього твору, у художньо-творчих відкриттях, невтомних, самостійних пошуках необхідного фортепіанного звучання, встановленні асоціативних зв'язків між музичними образами, художніми стилями; у створенні власної інтерпретації музичних творів; у знаходженні різних способів вирішення завдань, результатом яких є новизна, значимість для особистісного розвитку; у самостійному використанні знань і умінь у нових навчально-виконавських ситуаціях тощо. В результаті, самостійну роботу сьогодні необхідно розглядати як один із важливих засобів забезпечення ефективності навчання учнів в інструментальному класі, як форму організації та важливу складову навчального процесу, що впливає на глибину та стійкість набутих знань і умінь.

Література

1. Буряк В. К. Самостійна робота як вид навчальної діяльності школяра / В. К. Буряк // Рідна школа, 2001. – № 9. – с. 49 – 51.
2. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога. 5-е изд.-М.: Музыка, 1988.-204с.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С.Полат, Ю.М.Бухарина, М.В.Моисеева. Под ред. Е.С.Полат. –М.: Издательский центр "Академия", 2002.-272с.
4. Пидкасистый П. И. Самостоятельная деятельность учащихся. М. : Педагогика, 1972 – 183 с.
5. Пехота О.М., Старева А.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя. Монографія- Миколаїв: Вид-во "Іліон", 2006.-272с.
6. Цыпин Г.М. Обучение игре на фортепиано: Учеб.пособие для студентов пед. ин-тов по спец. №2119 "Музыка и пение". -М.: Просвещение, 1984.-176с.
7. Ягупов В. В. Педагогіка – Методи контролю і самоконтролю в навчанні. Самостійна робота учнів [Електронний ресурс] / В. В. Ягупов. – Режим доступу : http://eduknigi.com/ped_view.php?id=193

УДК 373.3.091.33:783.7

Майба О.К.

РОЛЬ ЦЕРКОВНОГО СПІВУ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

В статье рассматривается вопрос о роли церковного пения в формировании творческой личности детей младшего школьного возраста. Церковное пение, как синтез религии и искусства, служит средством эстетического и нравственного воспитания детей младшего школьного возраста. В младшем школьном возрасте формируется отношение к церковному пению, всесторонне развиваются музыкальные способности, навыки и умения воспринимать и исполнять церковные произведения. Владение навыками церковного пения повышает уровень духовного образования у детей младшего школьного возраста, способствует формированию творческой личности.

Ключевые слова: церковное пение, творческая личность, дети младшего школьного возраста.

The article focuses on the role of church singing in forming the primary school children's creative personalities. Nowadays it is important to find methods of improving the church singing of primary school children. The low level of the stated problem motivates the researchers not only to improve the conditions of church singing but also to develop voice quality and to form a fine and